

MAKTAB O‘QUVCHILARINING KASBIY TANLOVI VA UNI TASHKIL ETISHDA “MYPROLAB.UZ” KASBIY DIAGNOSTIKA PLATFORMASINING AHAMIYATI

ADPI Pedagogika fakulteti dekani
f.f.d. (DSc), prof. A.A.Egamberdiyev

Kasblarni rivojlantirish va yangi mehnat
bozori arxitekturasini yaratish — kelgusi yil
uchun dasturimizning to'rtinchi ustuvor
yo'nalishidir.
Sh.M.Mirziyoyev

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19343869>

Annotatsiya: Mazkur tezisdagi maktab o‘quvchilarining ongli va to‘g‘ri kasbiy tanlovini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik asoslari keng tahlil qilinadi. Shuningdek, o‘quvchilarning kasbiy o‘zini anglash jarayonida zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish zarurati asoslab beriladi. Ayniqsa, “MyProLab.uz” kasbiy diagnostika platformasining o‘quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlash, ularni kasblarga moslashtirish hamda kasbiy motivatsiyani shakllantirishdagi o‘rni ilmiy-amaliy jihatdan yoritiladi. Platformaning ta’lim tizimiga integratsiyasi natijasida kasbiy yo‘naltirish samaradorligini oshirish imkoniyatlari ko‘rsatib beriladi.

Kalit so‘zlar: kasbiy tanlov, kasbiy yo‘naltirish, psixologik diagnostika, o‘quvchilar, motivatsiya, qobiliyat, raqamli texnologiyalar, MyProLab, individual yondashuv

Аннотация: В данной тезисе подробно анализируются социально-психологические основы формирования осознанного и правильного профессионального выбора у школьников. Также обосновывается необходимость использования современных цифровых технологий в процессе профессионального самоопределения учащихся. Особое внимание уделяется научно-практическому значению платформы «MyProLab.uz» в выявлении индивидуальных особенностей учащихся, их адаптации к соответствующим профессиям, а также в формировании профессиональной мотивации. Показаны возможности повышения эффективности профориентации за счёт интеграции данной платформы в систему образования.

Ключевые слова: профессиональный выбор, профориентация, психологическая диагностика, учащиеся, мотивация, способности, цифровые технологии, MyProLab, индивидуальный подход

Abstract: This thesis provides a comprehensive analysis of the socio-psychological foundations for forming conscious and appropriate career choices among school students. It also substantiates the necessity of using modern digital technologies in the process of students’ professional self-awareness. Particular attention is given to the scientific and practical significance of the “MyProLab.uz” career diagnostic platform in identifying students’ individual characteristics, matching them with suitable professions, and developing professional motivation. The study demonstrates the opportunities to improve the effectiveness of career guidance through the integration of this platform into the education system.

Keywords: career choice, career guidance, psychological diagnostics, students, motivation, abilities, digital technologies, MyProLab, individual approach

Zamonaviy jamiyatda kasbiy faoliyat inson hayotining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, globallashtirish, mehnat bozori talablarining tez o‘zgarishi hamda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi sharoitida yoshlarning to‘g‘ri kasb tanlashi dolzarb muammoga aylanmoqda. Bu borada davlatimiz rahbari Sh.M.Mirziyoyev 2025 -yil 26-dekabrda Oliy majlisga murojatnomasi 4- yo‘nalishida aynan 7-9-sinfdan boshlab o‘quvchilarni qiziqishlari asosida kasbga yo‘naltirish va shu sohalar bo‘yicha o‘qitish tizimini “Mutaxassislar fikricha, bolada biror-bir kasbga qiziqish 7-sinfdan boshlanib, qaysi kasbni tanlashi 9-sinfda to‘liq ma’lum bo‘ladi. Shu bois 9-sinf bitiruvchilarini kasbiy qiziqishiga qarab saralab olish tizimini joriy qilamiz.”[1.] deb ilmiy jamoatchilik oldiga kelgusi yil uchun asosiy vazifalardan biri sifatida belgilab berdi.

Kasbiy tanlov jarayoni ilk o‘spirinlik davriga to‘g‘ri kelib bu davr taxminan 12-16 yosh oralig‘ini o‘z ichiga oladi. Bu davrda o‘quvchilar jismoniy va ruhiy jihatdan o‘zgarishlar boshdan kechiradilar. Ularning shaxsiyati shakllana boshlaydi va ularning ijtimoiy roli, qobiliyati va qiziqishlari aniq ko‘rinadi. Psixologik jihatdan bu davr qiziquvchanlik, o‘zini izlash, individual va ijtimoiy identifikatsiyaga intilish bilan ajralib turadi. Ushbu o‘zgarishlar o‘quvchilarning kasb tanlashga bo‘lgan munosabatlariga ham ta’sir ko‘rsatadi.

Maktab o‘quvchilari ko‘pincha kasb tanlashda yetarli ma’lumotga ega bo‘lmazligi, o‘z qiziqish va qobiliyatlarini to‘liq anglamasligi yoki tashqi bosim (ota-ona, jamiyat stereotiplari) ta’sirida qaror qabul qilishi natijasida noto‘g‘ri kasbiy yo‘lni tanlab qolmoqda. Bu esa kelajakda kasbiy qoniqmaslik, motivatsiyaning pasayishi va mehnat unumdorligining kamayishiga olib keladi. Mazkur yondashuvlarning barchasi o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda differensial psixologik yordam tizimini shakllantirish imkonini beradi. Bu esa, o‘z navbatida, kasbiy o‘zini anglash jarayonida motivatsion barqarorlikni ta’minlaydi, shaxsning o‘ziga ishonchini mustahkamlaydi va mehnat bozorida ongli tanlov qilish qobiliyatini kuchaytiradi.

Davlatimiz rahbari Sh.M.Mirziyoyevning “Maqsadimiz maktab bitiruvchisi hech bo‘lmaganda bitta hunarni puxta egallashi, kattalar hayotiga tayyor bo‘lishidir. Agar yoshlar maktab davrida hech bo‘lmaganda bitta kasb-hunarni egallashsa, ular albatta kelgusi hayotda o‘z yo‘lini topadilar”[2] degan fikrlari buning yorqin misolidir.

Shu bois, o‘quvchilarning kasbiy tanlovini ilmiy asosda tashkil etish, ularning psixologik xususiyatlarini chuqur o‘rganish hamda zamonaviy diagnostika vositalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kasbiy tanlov jarayoni murakkab va ko‘p omilli psixologik jarayon bo‘lib, u shaxsning qiziqishlari, qobiliyatlari, temperament xususiyatlari, qadriyatlarini hamda ijtimoiy muhit ta’sirida shakllanadi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kasbiy yo‘naltirish jarayonida individual yondashuv yetarli darajada ta’minlanmasa, o‘quvchilarning katta qismi o‘z salohiyatiga mos bo‘lmagan kasbni tanlaydi.

An’anaviy kasbiy yo‘naltirish ishlari ko‘pincha umumiy suhbatlar, ma’ruzalar yoki kasblar haqida yuzaki ma’lumot berish bilan cheklanib qoladi. Bunday yondashuv esa o‘quvchilarning individual psixologik xususiyatlarini chuqur ochib bera olmaydi.

Zamonaviy yondashuvda esa raqamli texnologiyalar asosida ishlab chiqilgan kasbiy diagnostika platformalari muhim rol o‘ynaydi. “MyProLab.uz” platformasi aynan shu ehtiyojdan kelib chiqib yaratilgan bo‘lib, u o‘quvchilarning kasbiy salohiyatini kompleks baholash imkonini beradi.

Platformaning asosiy imkoniyatlari quyidagilardan iborat bo‘lib, ular o‘quvchilarning kasbiy o‘zini anglash jarayonini tizimli va ilmiy asosda tashkil etishga xizmat qiladi:

o‘quvchilarning qiziqishlari va kasbiy yo‘nalishlarini aniqlash – platforma o‘quvchilarning individual qiziqishlari, moyilliklari va ichki motivatsiyasini maxsus diagnostik metodikalar orqali aniqlaydi. Bu jarayon o‘quvchining qaysi kasb sohalariga yaqinligini erta bosqichda belgilash imkonini beradi;

intellektual va shaxsiy xususiyatlarni psixologik testlar orqali baholash – tizim zamonaviy psixodiagnostik vositalar yordamida o‘quvchilarning aqliy salohiyati, temperament tipi, shaxsiy sifatleri hamda emotsional barqarorligini kompleks tarzda o‘rganadi. Natijada har bir o‘quvchi bo‘yicha individual psixologik profil shakllantiriladi;

turli kasblar bilan moslik darajasini aniqlash va prognozlash – platforma olingan natijalarni tahlil qilib, o‘quvchining turli kasb yo‘nalishlariga moslik darajasini aniqlaydi hamda kelgusida muvaffaqiyatga erishish ehtimolini prognoz qiladi. Bu esa tasodifiy emas, balki ongli kasbiy tanlovni ta’minlaydi;

individual kasbiy rivojlanish yo‘nalishlarini tavsiya etish – har bir o‘quvchi uchun uning qiziqishi, qobiliyati va shaxsiy xususiyatlaridan kelib chiqib, mos kasblar ro‘yxati hamda rivojlanish strategiyasi ishlab chiqiladi. Bu tavsiyalar ta’lim yo‘nalishini tanlashda muhim amaliy ahamiyatga ega;

pedagog va psixologlar uchun tahliliy ma’lumotlar bazasini shakllantirish – platforma orqali yig‘ilgan ma’lumotlar asosida pedagoglar va maktab psixologlari uchun qulay tahliliy tizim yaratiladi. Ushbu baza o‘quvchilar bilan individual ishlash, kasbiy yo‘naltirish jarayonini rejalashtirish hamda monitoring olib borishda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Mazkur imkoniyatlar platformaning nafaqat diagnostik, balki rivojlantiruvchi va prognozlovchi funksiyalarini ham namoyon etib, o‘quvchilarning ongli kasbiy tanlovini shakllantirishda muhim innovatsion yechim sifatida xizmat qiladi.

Ushbu platformaning qo‘llanilishi o‘quvchilarning o‘zini anglash darajasini oshiradi, ularda kasbiy identitet shakllanishiga yordam beradi hamda ongli tanlov qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Bundan tashqari, platforma ota-onalar va pedagoglar uchun ham muhim axborot manbai bo‘lib xizmat qiladi.

Shu bilan bir qatorda platformada aniq bir kasbga yo‘nalishning yo‘qligi aniqlanganda o‘quvchiga, ota-ona va kasbiy maslahatchilarga rivojlantiruvchi dastur taklif etiladi. Ushbu rivojlantiruvchi dastur orqali o‘quvchida kasbiy tanlovni amalga oshirishda salbiy ijtimoiy va psixologik omillar o‘rganilib ushbu individual va guruh tarzda pedagogic va psixologik korreksion ishlar amalga oshiriladi. Rivojlantiruvchi trening dasturi orqali o‘quvchilarga zamonaviy kasblar, mutaxassisliklar haqida ma’lumot beriladi. Kasbiy professogramma asosida ob’ektiv kasbiy tanlov amalga oshirish bunga ta’sir etuvchi ichki va tashqi omillar o‘rganiladi.

Xulosa qilib aytganda, maktab o‘quvchilarining to‘g‘ri kasbiy tanlovini shakllantirish bugungi ta’lim tizimining ustuvor vazifalaridan biridir. Ushbu jarayonda an’anaviy yondashuv bilan bir qatorda zamonaviy raqamli texnologiyalarni qo‘llash muhim natijalar beradi.

“MyProLab.uz” kasbiy diagnostika platformasi o‘quvchilarning individual xususiyatlarini chuqur tahlil qilish, ularga mos kasbiy yo‘nalishlarni aniqlash hamda kasbiy motivatsiyani shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Platformaning ta’lim tizimiga keng joriy etilishi kelajakda malakali, o‘z kasbidan mamnun va raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro‘yhati

1. Sh.M.Mirziyoyev O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisga Murojatnomasi 2025-yil 26 dekabr

2. Prezident Shavkat Mirziyoyevning 2024-yil 5-fevral kuni ijtimoiy sohalardagi ustuvor vazifalarni muhokama qilish bo'yicha videoselektor yig'ilishida so'zlagan nutqi.
3. M. Abdulmadjidova (2024). ILK O 'SPIRINLIK DAVRIDAGI O 'QUVCHILARNI PSIXOTIPLARIGA QARAB KASBGA YO 'NALTIRISH ISHLARINI OLIB BORISH NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI. *Inter education & global study*,(10), 412-418.
4. Abdulmadjidova, M. (2021). Muloqot–Bola Psixik Rivojlanishining Muhim Omili. **BARQARORLIK VA YETAKCHI**
5. qizi Xabibullayeva, S. S., & qiz Abdulmadjidova, M. D. (2023, January). **TEZKOR QAROR QABUL QILISH-HOZIRGI ZAMON MUHIM TALABI**. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 45-49).
6. Abdulmadjidova, M., & Sattarova, I. M. (2021). O'smirlar o'rtasidagi nizoli vaziyatlarni bartaraf etishda hamkorlik masalalari. *Science and Education*, 2(12), 602-608.
7. Sattarova, I. M., & Abdulmadjidova, M. (2021). Ta'lim Jarayoni Samaradorligini Oshirishda O 'Yinli Texnologiyalardan Foydalanish Pedagogik Zaruriyat Sifatida. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 1(6), 5-9.
8. Abdulmajidova, A. M. (2024). O'QUVCHILARDA KASBIY KO'NIKMA VA MALAKALARNI SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 1(5), 149-151.